

Популяция санына әсер ететін факторлар

Сабақ мақсаты:

Популяция
санына әсер ететін
факторларды
анықтау.

Дағдылар

Жетістік критерийлері

Егер төмендегі жетістік критерийлерін орындаса, оқушы оқу мақсатына жетеді

Білімін қолдану

Популяцияның санына әсер ететін факторлар туралы алған білімдерін қолданады. Популяция санының өзгеруіне әсер ететін барлық мүмкін факторларды дұрыс анықтайды (қоректің, судың болуы, жаулары, паразиттер, абиотикалық факторлардың әсері, т.б) кем дегенде 3 фактор.

Жер бетінде қандай тірі ағзалар мекен етеді?

Популяцияларға әсер ететін факторлар

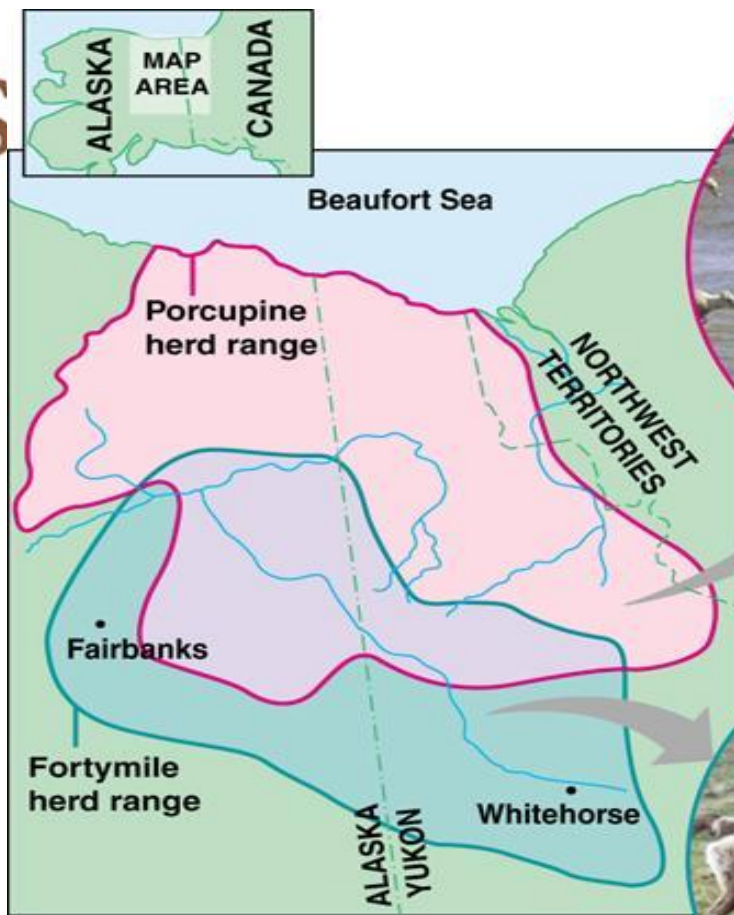
Популяция – тіршілік ортасы және бейімделу қабілеті бірдей, бір-бірімен еркін шағылысып, ұрпақ бере алатын бір түрге жататын дараларды айтады.

Популяция

**дарактар - биологиялық бір
түр**

**ортақ Тіршілік орта
шығу тегі
генофонд (еркін
шағылысады)**

Популяция (латын тілінде халық, тұрғын халық) — белгілі бір кеңістікте генетикалық жүйе түзетін, бір түрге жататын және көбею арқылы өзін-өзі жаңғыртып отыратын азғалар тобы.

Бір түр –
екі популяция.

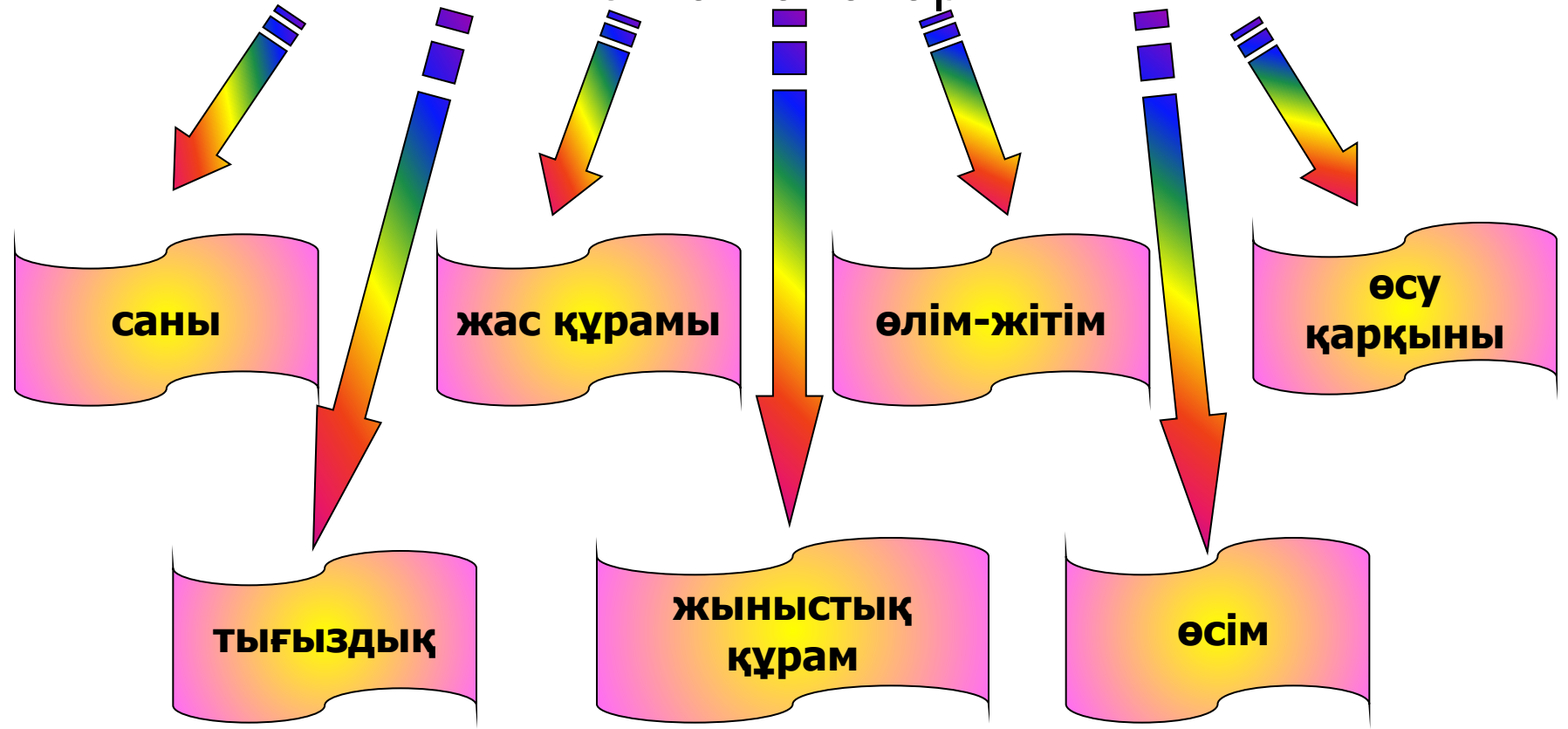
**Канададағы солтүстік бұғылардың
екі үлкен популяция территориясы.**

**Популяция болып есептелуі үшін:
тарихи қалыптасқан ареалы және
үздіксіз өзгеріп тұратын сыртқы
орта жағдайында өзінің саны мен
құрылымын сақтауға қабілетті
болуы; сол түрдің өзге топтарынан
қандай да бір табиғи кедергілермен
ажыратылып тұруы; бір немесе
бірнеше экожүйенің құрамына кіріп,
олардағы зат алмасу, энергия
тасымалдау процестеріне қатысуы
тиіс.**

Популяция терминін 1903 ж. дат биологы *В. Иогансен* (1857 — 1927) енгізді. Эволюция заңдылықтарын, түрлердің пайда болуын зерттейтін ғалымдар популяцияны микроэволюциялық процестің ең шағын бірлігі ретінде қарастырса, ал экологтар популяцияны түр аралық әсерлесу мен өнімділік тұрғысынан зерттейді. Популяцияны зерттеудегі микроэволюциялық, генетикалық, экологиялық бағыттарды біріктіретін биологияның жаңа саласы — *популяциялық биология* қалыптасты.

Популяция - дарақтар тобы

Популяцияның негізгі сипаттамалары

Әр популяция өзіне ғана тән статистикалық сипаттамалары (саны, тығыздығы, ареалы, орналасуы, жас ерекшелігі, жыныстық құрамы) және динамикалық сипаттамалары (саны мен тығыздығының уақытқа қатысты өзгеруі) бойынша ерекшеленеді.

Популяцияның статистикалық сипаттамалары популяцияның белгілі бір сәттегі күйін көрсетіп, өлшеу, санау арқылы қысқа мерзімде анықталады. Популяцияның динамикалық сипаттамаларын анықтау ұзақ мерзімді (бір ұрпақ жаңаратындай) қажет етеді. Популяция санының динамикасы белгілі бір уақыт аралығындағы тірі ағзалардың өмірге келуі мен өлімі көрсеткіштерінің ара салмағы бойынша анықталады.

Қызанақтың
әрбір сорты –
өзінің гендік
қорымен
(генофонд)
жеке
популяция

*Популяция
дарақтарын
топтарға бөлу*

тұқымтоп

табын

топ

тұрақты үйір
(прайд)

Қалыптастырушы бағалау тапсырмалары

Тапсырма 1: Популяция ұғымының анықтамасын жазыңыз.

.....

Тапсырма 2: Популяцияларға тән сипаттамаларға (кем дегенде 3) тоқталыңыз.

***Саны**

***Тығыздығы**

***Туып – көбеюшілік**

***Өлім – жітім**

***Жас құрамы**

***Жыныстық құрам**

***Өсу қарқыны**

***Популяция өсімі**

.....

Тапсырма 3: Популяция құрылымына әсер ететін факторларды (абиотикалық, биотикалық, антропогендік) сипаттаңыз (кем дегенде 2). Әрбір факторға мысалдар келтіріңіз (кем дегенде 3).

.....

Назарларыңызға рахмет!

Спасибо за внимание!

Thank you for your attention